

Een mislukt propagandaproject? Vlaamse SS-oorlogscorrespondenten aan het Oostfront
(1941-1945)

Tussen 1941 en 1945 waren een veertigtal Vlamingen actief als *SS-Kriegsberichter* (oorlogscorrespondent). Als propagandaspreekbuis voor de *Waffen-SS*, de militaire tak van de Duitse *Schutzstaffel* (SS), brachten deze ‘soldaat-journalisten’ verslag uit over hun frontbelevissen en het soldatenleven aan het Oostfront. Binnen de *SS-Kriegsberichter-Abteilung* konden zij verschillende functies bekleden: van tekenaar of fotograaf tot radioreporter. Het merendeel van de aan het front geproduceerde berichten verscheen na een strikte censuur-procedure in collaboratiegezinde periodieken. De ingesproken geluidsberichten werden via de radio-omroep ‘Zender Brussel’ verspreid.

In België is tot nu toe weinig specifiek onderzoek verricht naar de oorlogscorrespondenten. Het gebrek aan aandacht voor deze groep stelt zich echter niet enkel in de algemene collaboratieliteratuur, ook in specifieke werken over de Belgische pers tijdens de Tweede Wereldoorlog is de groep onderbelicht gebleven. Met mijn onderzoek trachtte ik nieuw licht te werpen op de geschiedenis van de Vlaamse verslaggevers. In het eerste deel van mijn onderzoek lag de focus op de organisatie rond de *Kriegsberichter*-functie, waarbij de aandacht vooral ging naar de rekrutering en opleiding van de Vlaamse vrijwilligers bij de *Kriegsberichter-Abteilung*. In het tweede deel stonden de sociale achtergrond en de politiek-ideologische overtuiging van de Vlaamse verslaggevers centraal. Ten slotte onderzocht ik in hoeverre het *Kriegsberichter*-project in Vlaanderen als een succes beschouwd kon worden. Het succes van het project in Vlaanderen, zo concludeerde ik, beperkte zich vooral tot de meest radicale bladen, zoals *Balming* en *De SS-Man*. In de andere, meer gematigde periodieken daarentegen verscheen opvallend weinig materiaal. Dit fenomeen was te wijten aan een combinatie van verschillende factoren. Ten eerste heb ik aangetoond dat de verslaggevers veel praktische moeilijkheden ondervonden bij het uitoefenen van hun taken, zoals bijvoorbeeld de strikte militaire censuur aan het front of materiaal dat snel stuk ging. Een andere factor die ik onder de aandacht bracht, was de terughoudende houding bij een aantal persredacties ten aanzien van de radicale SS-propaganda. Verder wees ik ook op de spanningen in België tussen het militair bestuur, onder leiding van Eggert Reeder, en de SS van Heinrich Himmler als een mogelijke verklarende factor.

Voor mijn onderzoek naar de Vlaamse SS-oorlogscorrespondenten heb ik gebruik gemaakt van een breed scala aan bronnenmateriaal. De periodieken, waarin de berichten en foto's van de verslaggevers verschenen, vormden de basis van mijn onderzoek. Niet alleen gaven de artikels een beeld van de ideologische propaganda die gevoerd werd, ze verschaften ook meer informatie over de locaties waar de correspondenten actief waren en de onderlinge contacten. De individuele procesdossiers van de Krijgsauditoraten bleken eveneens van grote waarde te zijn voor mijn onderzoek naar de oorlogscorrespondenten. Deze naoorlogse gerechtelijke dossiers bevatten immers veel gedetailleerde informatie in de vorm van naoorlogse getuigenissen en bewijsstukken. Voor meer informatie over de interne werking van de *SS-Kriegsberichter-Abteilung* en de activiteiten van de Vlaamse verslaggevers heb ik de verslagen en correspondentie van de *SS-Standarte* ‘Kurt Eggers’ (voordien bekend als *SS-Kriegsberichter-Abteilung*) geraadpleegd.